

Çok Özledik...

Yüreğinde bir ömür Hicaz hasreti çekenler için yüzlerce yıllık muhteşem maziden süzölmüş tarihî bilgiler, bu eserde bir araya geldi.

- İlk defa yayınlanan fotoğraflar
  - Nadir gravürler
- 3 boyutlu özel modellemeler
  - Çizimler • Haritalar
- QR kod uzantılı video erişimi

YEDİKITA
kitaplığı

Çamlıca Kitap mağazalarında ve
www.camlicakitap.com'da

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
KASIM 2021 - SAYI 159

YAYINCI
ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına İmtiyaz Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü VEYSEL SEKMEN
Editörler R. KEMAL SUBAŞI
EMRE BOYACI
Dijital İçerik Editörü TUNAHAN KANICI
Yayın Danışmanları SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim İSMAIL GÜR - KEMAL AYDIN
MURAT SAFRAN
Web AURORA BİLİŞİM
Hukuk Müşaviri Av. ALİ ÇAVUŞOĞLU

KÜTÜPHANE VE ARŞİV

Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicallibrary.org

YÖNETİM YERİ

Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 54
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Sertifika No 46592

REKLAM

HÜSEYİN GÜNEY
huseyin.guney@camlicabasim.com

BASKI

Çamlıca Basım Yayın

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

DOĞU AVRUPA BAYİİ

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90
abone@camlicakitap.de

BATI AVRUPA BAYİİ

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-GLD
Holland info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergiye gönderilen yazılar, yayımlansın yahut yayımlanmasın iade edilmez. Dergimiz yazılar üzerinde gerekli müdahaleyi yapma hakkına sahiptir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Dergide yayınlanan yazı ve reklamların her türlü sorumluluğu yazarlarına ve sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
abonemerkezi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hattı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 18

yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

f i t y / yedikitadergisi

Yedikitadan...

A

sırlar geçip ana-babaları değişse de hiçbiri tahtında baki kalmasa da Osmanlı padişahlarının her biri aynı hedefe kilitlenmiş olarak hükümdarlık ettiler: İslâm sancığını bir adım daha öteye taşımak. Bu bakış açısı elbette ecdadımızın hepsinde vardı. Bu sebeptendir ki bugün Anadolu ve dünyanın pek çok yerinde İslâm'ın mührü var.

Söğüt'te toprağa ekilen tohumun yüzlerce, binlerce kilometre uzakta ve yüzyıllar boyunca yeniden filizlenmesi gibi bir hadisedi bu. Toprağın altındakilerin, üstündekiler için ne manaya geldiğini gösterircesine taze fidanlar, toprağa düşen şehedaya dayanarak büyüdü her zaman. Zira; "Bilakis, onlar berhayattırlar, fakat siz bilmezsiniz..."

Belgrad için de aynı gayelerle sefere çıkmıştı Sultan İkinci Murad, oğlu Fatih Sultan Mehmed ve hatta torunu Sultan İkinci Bayezid. Ama fetih, üçüne de nasip olmadı. Öyle ya, nasipsiz bir lokma bile yenilemezdi, kaldı ki Belgrad gibi bir kale fetholsun. Zira o, geniş nehirlerin ardında muhkem bir yer tutmuştu.

Devrin tarihçilerinin ifadeleriyle Belgrad Kalesi; Avrupa'nın çelik kilidi ve fetih kapısının anahtarıdır ama adı gibi çetin ve sağlamdır. Fakat Osmanlı tahtının yeni sahibi de bir o kadar çetin ve kararlı, kılıcı da bir o kadar parlaktır. Ve o da ecdadı gibi İslâm'ın güzelliklerini bir adım daha öteye taşımayı düşünmektedir.

Osmanlı ordusu, Kanuni Sultan Süleyman başında olduğu hâlde büyük bir merasimle İstanbul'dan ayrılıp, kona göçe, yeni kaleler fethede fethede, Belgrad önlerine geldi. Bazen yağmurlar ve sellerle mücadele ederek, balçıklara bata çıka ilerlense de ordunun iasesiyle, kısa sürede kurulan köprülerle, askeri lojistik ve teknoloji noktalarında başarılı bir imtihan verildi. En büyük motivasyonları ise her zaman olduğu gibi yüksek idealleri ve güçlü maneviyatlarıydı.

Bugün, Belgrad'ın ilk fethinin üzerinden 500 yıl geçmiş bulunuyor ve tarihi şehir hâlâ bu fethin nişanelerini taşıyor; kalesinin burçlarında, sokaklarında ve dahi havasında. İstifadeli okumalar dileriz.

içinde

KASIM 2027
sayı

159

20-41 AVRUPA'NIN ÇELİK KİLİDİ BELGRAD

VEYSEL SEKMEN

ekiler

6

AYIN GÜNÜ

YUNUS EMRE BOZOK

8

RESİMLİ TARİH

AHMET APAYDIN

10

YAZIHANE

**SAVAŞ MUHABİRİ
BELGRAD'DAN
BİLDİRİYOR**

12

**AKDENİZ'DE VE
KIZILDENİZ'DE
BALINALAR VAR
MIYDI?**

AHMET SARBAY

16

**İSMİYLE MÜSEMMA
BİR KULE PLANI
ÜSKÜDAR AĞACI**

RECEP KANKAL

42

TARİH AMBARI

MUSTAFA DEDELER

44

**EY UZAYLILAR!
SABAH-I
ŞERİFLERİNİZ
HAYROLSUN!**

TUNA SER

47

BERCESTE

48

**KASTAMONU'DA
GÖNÜL SULTANI BİR ÂLİM
ŞEYH ŞÂBÂN-I VELÎ
HAZRETLERİ**

SONER DEMİRSOY

54

**İSİMDEN
MÜSEMMA**

MEHMED BAĞ

56

**İSTANBUL
ÖNLERİNDE BİR
İNGİLİZ DONANMASI**

KAYIHAN ÇAĞLAR

64

**EVLİYALAR ŞEHİRİ
SAYRAM**

HASAN NAZİR

68

TARİHTEKİLER

**YILLARIN ESKİTEMEDİĞİ
LEZZET HALKASI
SİMİT**

EMRE BOYACI

72

TESTGÂH

TOPÇULUK TARİHİMİZ

AHMET SARBAY

74

BULMACA

SELMAN ASLAN

75

**CİHAN TAHTINDA
SULTAN BİRİNCİ
MAHMUD**

AHMED PAK

ayın günü

ayın günü

21 Kasım

1793

**İNSANLI
İLK SICAK
HAVA BALONU
HAVALANDI**

1766

Hidrojen gazını bulan Henry Cavendish, bu gazın, havadan hafif olduğunu keşfetti.

1767

Joseph Black, hafif bir aracın hidrojenle doldurulduğu zaman uçabileceğini iddia etti.

4 HAZİRAN 1783

Fransız Joseph Michel Montgolfier ve Jacques Etienne Montgolfier kardeşler, çapı 10,5 metre olan ketenden bir torbayı, sıcak havayla doldurarak uçurdu. Balon, 450 metre kadar yükselerek, 10 dakikada 1,5 millik mesafe kat etti.

19 EYLÜL 1783

Montgolfier Kardeşler, Paris'te 6 millik bir uçuş gerçekleştirdiler. Balonun sepetinde bir horoz, bir ördek ve bir koyun bulunuyordu.

21 KASIM 1793

Fransız fizikçi Jean-François Pilâtre de Rozier, bir arkadaşını, sıcak hava balonuyla taşıdı. Tarihte balon kullanan ilk pilot ve yolcu olmuşlardı.

Balon teknolojisi geliştikçe atmosferle ilgili önemli ilmi keşifler de gerçekleşti. Atmosfer sıcaklığının 11 km yüksekliğe kadar düzenli olarak düştüğü görüldü. İyonosfer ve kozmik ışıklar incelenebildi. Balonlar, askerî amaçla ilk defa Amerikan iç savaşında kullanıldı.

KASIM'DA BAŞKA NE OLDU?

3 KASIM 644

Hazret-i Ömer (r.a.) şehid edildi.

10 KASIM 1444

Varna'da Osmanlı ordusu, Haçlıları mağlup etti.

1 KASIM 1831

İlk resmî gazete olan Takvim-i Vekâyi' basılmaya başladı.

22 KASIM 1968

Türkiye'de ilk kalp nakli ameliyatı yapıldı.

Dubrovnik Cumhuriyeti ile Osmanlılar arasındaki münasebetler, Edirne'nin alınmasından hemen sonra başladı. Çanakkale Boğazı'nın ve Balkanlardan İstanbul'a giden karayolunun, Türklerin hâkimiyetine geçmesi üzerine Dubrovnik Cumhuriyeti, Sultan Birinci Murad'a elçiler göndererek Osmanlı topraklarında ticaret izni verilmesini istemek zorunda kaldı.

BİR OSMANLI HARAÇGÜZÂRI DUBROVNIK

Avarlardan kaçan Mora Adası sakinleri, 8. asırda Balkanların Akdeniz kıyılarında, bir kayalık ada üzerine Raguza ismini verdikleri şehri kurdular. Akdeniz kıyısındaki ticaret bakımından bereketli, etrafı surlarla çevrili bu tarihî şehir aynı isimle anılan küçük Slav devletiyle beraber, 1365'ten itibaren 1699'a kadar Osmanlı Devleti'nin himayesindeydi.

Sultan Birinci Murad, mutat vergiler dışında yılda 500 altın duka ödenmesi şartıyla Dubrovnik Cumhuriyeti'ne ticaret serbestliği tanıyan bir ahitname verdi. Bu ahitname ile Dubrovnik, Osmanlıların haraçgüzârı oluyor ve dolayısıyla onun himayesine giriyordu.

Michael Zeno Diemer (1867-1939) Dubrovnik

Dubrovnik, Osmanlılardan aldığı imtiyazlar sayesinde ticaretin uğrak noktası olmasının yanında yine Osmanlılara tâbi ileri karakol vazifesi de görüyordu. Âdeta bir gözetleme kulesi gibi Avrupa'da olup bitenleri öğrenmek açısından bir haber alma kaynağı idi. Ve bu durum uzun yıllar devam etti.

Karlofça Antlaşması (1699) ile Avusturya, Dalmaçya'yı ele geçirince Dubrovnik, Osmanlılara tâbiyet bağlarını gevşeterek Avusturya ile daha sıkı siyasî bağlar kurmayı tercih etti.

SAVAŞ MUHABİRİ BELGRAD'DAN BİLDİRİYOR

Yazhane

Divan Kâtibi Haydar Çelebi-1521

Saadetli padişahımız, Belgrad seferine göçüp Halkalıpınarı'na kondu (18 Mayıs 1521).

23 Haziran'da Tekfurdağı konağında bin yeniçeri, Hüsrev Bey emrine gönderildi ki varıp Belgrad Kalesi'ni abluka etsinler. Tuna'da olan gemilere beş yüz nefer, Böğürdelen'e yüz nefer yeniçeri gönderildi.

Akıncı Ömer Bey oğlu Hasan Bey ve Diyarbekir beyi Mehmed Paşa da askerleriyle orduya dâhil oldular. 8 Temmuz'da Böğürdelen fetholundu deyü haber geldi. Kaledeki yüz kadar küffar kılıçlara yem olmuş. Geri kalanlar da Sava Nehri'ne dökülüp gemilerle kaçmışlar.

Sultan Süleyman gelip Böğürdelen'i seyreyledi. "Evel (ilk) fethettiğim kaledir, mamur olmak gerekir." deyü kaleyi genişletip tamir ettirdi ve hendeğine Sava suyunun akıtılmasını, Sava üzerine de köprü yapılmasını emretti. Nehir kenarında padişah için yapraklardan bir çardak kuruldu. Sultan Süleyman bu çardakta oturup (günlerce) köprü'nün inşasına nezaret etti. Yatsı vaktine kadar çardak altında olup sonra Otağ-ı Hümayûn'una geçti.

Ol esnada Sirem beyi haber gönderdi, bütün Sirem vilayetini ve oğlunu dahi ayaklarına yüz sürmek üzere yüce sultana teslim edeceğini söylemiş. Sözüne itimat olunup kimseye zarar ziyan verilmeyecektir diye hüküm-i şerif çıktı ve mütercimle gönderildi. Padişah hazretleri ertesi gün de sabahtan akşama kadar iskeledeydi. Devlet erkânı dahi köprü'nün inşasıyla meşgul oldular. Köprü çabucak tamamlansın diye öte yakadan da inşaat başlatıldı.

Sirem beyinin, tahtını bırakıp kaçtığı haberi geldi. Meğer arz ettiği itaat, sırf memleketini korumak içinmiş. 12 Temmuz günü, Piri Paşa'dan Zemlin Kalesi'nin fethedildiği haberi ulaştı. Belgrad'a bütün azık, yardım buradan gidermiş. Piri Paşa'nın kuşatması sırasında dışarıya hiç azık arabası çıkamamış. Bir hayli zahmet

Çıkılan büyük seferler için menzilnameler hazırlanır, padişahın ve ordunun hareketi günlük kaydedilirdi. Nereye konuldu, ne zaman göçüldü, nerede oturak oldu, hangi bey orduya nerede dâhil oldu, savaş düzeni nasıldı, umumî hücumlar ne zamandı, fetih ne gün müyesser oldu gibi bilgiler hep kâğıda dökülür, bu esnada yaşanan dikkat çekici hadiseler de unutulmazdı. Bunun için hususi kâtipler vazifelenirdi. İşte Haydar Çelebi de Kanuni Sultan Süleyman'ın Belgrad Seferi'nde bulunup bir menzilname kaleme aldı. O günün savaş muhabirliği gibi bir görevdi bu...

çekilmişse de işin sonunda Cenab-ı Hakk'ın yardımıyla fetholunmuş. Zemlin'in fethiyle Belgrad'ın dahi beli bükülmüş oldu.

Saban-ı Şerif'in 10'unda (16 Temmuz 1521), Bosna sancak beyi Yahya Paşa oğlu Bali Bey gelip orduya yetişti. Altı-yedi bin askeriyile Üngürüs tarafından gelirken, yolda üç tane kale fethedip ikisini cenkle, birini dahi sulh yoluyla almış.

12 Şaban-ı Şerif: Mustafa Paşa akından gelip hayli esir getirdi. Etraftaki bazı küçük kalelerin fethine gitmişti. Bali Bey, padişahla buluşup, sefer ahvali müşavere olundu ve Belgrad üzerine gitmek kararlaştırıldı. Sultanımız, (her gün olduğu gibi köprü inşaatına nezaret etmek üzere) iskeleye vardı ve öğle

namazı vakti otağına döndü.

18 Temmuz: Köprü tamam olup on günde yapıldı. Köprü, gemilerin üzerinde bina olunacaktı ama kâfi miktarda gemi olmadığı için âdet olduğu üzere inşa edildi. Gece ve gündüz yağmurlar yağıp Sava, ziyadesiyle taşıp köprü hizasına kadar yükseldi. Ertesi gün su, köprüyü de aştı, geçilmeye mecal olmadı.

19 Şaban-ı Şerif: Tuna'dan Sirem arazisine hayli kâfirler geçti deyü haber alınınca Bali Bey padişaha gelip, "gectikleri iskeleye varıp basayım" deyü izin alıp bu gece askeriyile iskele üzerine revan oldu. Piri Paşa'dan ulaklar haber getirdi. Belgrad'dan gece bazı kâfirler çıkıp kaleyi dövmek için getirdiğimiz büyük topa seğırtip gazilerden bazılarını da şehid etmişler. Maksatları, (atışına mani olmak için) büyük topun ağzına çivi kakmakmış.

Amma topun od evi (ateşleme yuvası) aşağı tarafta bulunduğundan muvaffak olamamışlar. Gazilerimiz hemen yetişip hepsi hisara geri kaçmışlar. Barınç Kalesi keferesi de aman dileyip kalenin anahtarlarını teslim etmişler.

Ertesi gün padişah hazretleri, atılan toplar ve çalınan mehter marşlarıyla beraber büyük bir merasimle karşı sahile geçip Sirem arazisine ayak bastı. Ziyade şenlikler oldu. Bali Bey iskele basmaya gitmiş idi, bir kale üzerine varıp hayli kâfir kırıp yetmiş seksen nefer esir alıp padişah katına göndermiş. Sonra Slankamen nam kale üzerine varmış. Meğer içindeki keferelere korkup çoktan kaçtığından kolaylıkla zaptolunmuş.

1 Ağustos: Padişah, Belgrad Kalesi önüne geldi. Kaleye hâkim bir tepeden hayli zaman muhasarayı seyretti. Düşmana karşı mütemadiyen tüfenk atılıyor, toplar surları dövüyordu.

28 Şaban-ı Şerif: Kaleye yürüyüş (umumî hücum) olup şiddetli cenk oldu. Tuna içindeki Adakale'ye toplar yerleştirildi. Sağ koldan Piri Paşa geddiğinden ve sol koldan Mustafa Paşa geddiğinden kaleye girilip azim cenk olduysa da fetih müyesser olmadı. Macar kralının Belgrad'a gemilerle yardım gönderdiği haberi alınınca, birkaç kayık donatılıp beş yüz nefer yeniçeri, Tuna yüzünden Budin canibine gönderildi.

1 Ramazan-ı Şerif: Belgrad'ın aşağı tarafındaki bir kuleden atılan kurşun ve toplar, umumî hücumlarda gazilerimizi hep şehid ediyor, geçit vermiyordu. Bu kuleyi bugün ikindiden sonra bir gazi yakmaya muvaffak oldu da küffarın beli büküldü. 4 Ramazan günü divan olup yarın için yürüyüş kararlaştırıldı. Ertesi gün, padişah alay ile Tuna kenarına varıp kalenin karşısına dikilip üç koldan yürüyüş oldu. Düşmana göz açtırılmayıp Allahü Teâlâ'nın yardımıyla dış kale fetholdü. Oklarımızdan ve kılıçlarımızdan halas bulan küffar, iç

Elhamdülillah hem Kadir Gecesi hem Cuma gecesi mübarek günde fetih müyesser oldu. Devletlü padişah, köprüden geçip Belgrad'a varıp Cuma namazı kıldı...

kaleye firarla savunmaya devam ettiler. Bir kadın, kendini hisardan Tuna'ya atıp Piri Paşa'ya gelip "Düşmanlarınız zebun oldu, azığı da cephanesi de kalmamıştır." diye haber vermiş. On iki gün sonra, Belgrad Kalesi yakınında Sava üzerinde, dubalarla yeni bir köprü inşa edildi.

22 Ramazan-ı Şerif: Belgrad keferesi, itaat ettik deyü haber gönderince, sabahtan ikindiye kadar mühlet verildi. Biraz daha zaman istedilerse de rıza gösterilmedi. Meğer muradları, harap olan yerleri tamir ve mevzilerini sağlamlaştırmakmış. Yarın yine hücum tazelandı amma müyesser olmadı. 24'ünde, kulelerin altına açılan lağımlara ateş verilip bir kule havaya uçuruldu. Sonra yine hücum edildi. Ol güne kadar böyle şiddetlisi olmamış idi.

3 gün sonra iç kale de teslim oldu. Öncesinde meğer kâfirler, bir adamlarına Müslüman kıyafeti giydirip krallarına haber uçurmak istemişler. Amma yakalandı. İçeriden bazı beyler de gizlice çıkıp padişaha sığındılar. Bunlara kaftanlar giydirildiğini gören diğerleri de padişahın etegini öpüp kaleyi teslim etmek istediklerini söylediler. Bi-inayetillâh, böylece fetholundu.

Kale kapıları açılıp içeridekiler avrat ve oğlanlarıyla taşınmaya başlayıp yeniçeriler içeri girip sancağı hisara diktiler. Kendi vilayetlerine gitmek isteyen keferenin cümlesine destur verilip gemiler ile Tuna üzerinden Slankamen'e, Bali Bey'e gönderdiler ki andan öte kendi memleketlerine gideler.

Padişahın müezzinleri, hisar üzerine çıkıp ezan okudular. Piri Paşa ile Defterdar Mehmed Çelebi, kale içindeki hazinenin zaptına memur edildiler. Küffarın nice önde geleni, padişah katına yüz sürüp el öptüler. Divan'da üç kere müjde kösleri vuruldu. Elhamdülillah hem Kadir Gecesi hem Cuma gecesi mübarek günde fetih müyesser oldu. Devletlü padişah, köprüden geçip Belgrad'a varıp Cuma namazı kıldı. Aşağı kiliseyi cami ettiler.

17 Zilkade (19 Ekim): Devletlü Hüdavendigâr Hazretleri, Silivri konağında bir miktar dinlenip sonra kayığa binip sarayına vasil oldu. ■■

İLK SERALAR VE BİR HATIRA

Cennetmekân Sultan Mahmud Han zamanında Dârüssaâde Ağası Hacı Beşir Ağa'nın meclisinde, yeni devlet ricâlinden servet ve zenginlik sahibi bir ağa oturuyormuş. Bu esnada Beşir Ağa'ya, Üsküdar'da memleketin ilk kışlaklarını (seralarını) yaptıran Yemişçibaşı Hacı Ahmed Ağa bir sepet acur takdim etmiş. O vakit şubat ayı olduğundan Beşir Ağa "Maşallah Ahmed Ağa, şubatta hıyar tedarigi ancak size mahsustur. Şubatta hıyar yetiştirmek büyük hünerdir." diye birkaç defa tekrar ederek kendisini övmüş. Bunu işiten misafir ağa da mahzun olup hemen hanesine gitmiş. Bütün aile halkını, çalışanlarını toplayıp "Bizim bağ, bahçe ve çalışanlarımız Yemişçibaşı'ndan çok fazla iken bir şubat yapmağa kudretiniz yok!" diye onları azarlamış. Sonra da "Şimdi bizim bahçeye de bir şubat yapın." diye emretmiş.

Çalışanlarından birkaç kişi Üsküdar'a gidip Yemişçibaşı'nın bahçesindeki kışlakları incelemişler. Gelip kendi bahçelerine de onlara benzer kışlaklar yapmışlar. Hâsılı gelecek sene mart ayı içerisinde çıkan birkaç hıyarı koparıp çok büyük bir iş yapmış gibi Beşir Ağa'nın huzuruna takdim etmiş. Fakat Beşir Ağa pek yüz vermediğinden misafir ağanın canı sıkılmış. "Efendim, elhamdülillah biz dahi 'şubat'ta hıyar yetiştirdik." deyince Beşir Ağa, adamın ay hesabında hata ettiğini düşünerek "Güzel, martta da tedarik yine hünerden sayılır." cevabını vermiş. Misafir ağanın yine canı sıkılarak kaba bir dille "Efendim, bu miktar masraf ile 'şubat' yaptırdım ve şubatta hıyar yetiştirdim." deyivermiş.

(Misafir ağa bu ilk defa icad edilen kışlaklara şubat denildiğini zannetmiş, halbuki Beşir Ağa şubat ayını kastederek kış mevsiminde hıyar yetiştirmenin hüner olduğunu ifade etmiş.)

TRENE AVANS

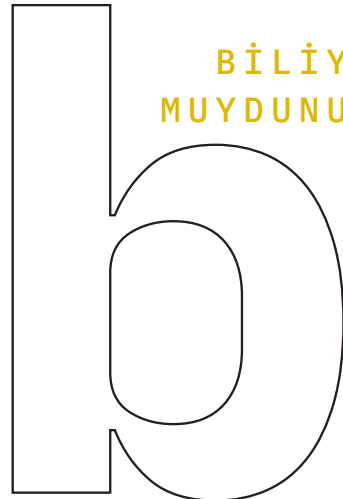
Bir gün Winston Churchill'in eşine, kocasının trene neden hiçbir zaman vaktinde gelmediğini sormuşlar. Meşhur İngiliz başbakanının eşi şöyle cevap vermiş:

"Kocam sportmen ruhlu bir adamdır. Trene yetişmeden evvel ona hareket etmek fırsatını verir."

"Çar" kelimesinin kökeninin Sezar'a (Caesar) dayandığını, Roma İmparatorluğu yıkıldıktan sonra birçok imparatorluğun, (Roma Cermen İmparatorluğu, Doğu Roma İmparatorluğu /Bizans ve Rus İmparatorluğu) Roma İmparatorluğu'nun devamı ve Sezar'ın vârisi olduğunu iddia ettiğini; Osmanlı'da Sezar'ın unvanını ilk defa Fatih Sultan Mehmed Han'ın Kayser-i Rum (Roma Hükümdarı) şeklinde kullandığını...

BİLİYOR
MUYDUNUZ?

SÖZLERİN ASILLARI

TADINDA BIRAKMAK

(Bir şeyin ölçüsünü kaçırıp tadını bozmamak)

Hayatın her sahasında ölçülü olmak lazımdır; yemede, içmede, uykuda, konuşmada, susmada, gülmede... Lafı uzatmak, tadını kaçırmak veya yapılan/ anlatılan bir şeyi tadında bırakmak ile alâkalı bu deyim için şöyle bir kıssa anlatılır:

Saf bir köylü, çarşı pazar dolaşırken manavda taze incir görür. Bir miktar satın alır, köyün yolunu tutar. Yolda giderken incirlerin tadına bakar, yedikçe yiyeceği gelir, tadı damağında kalır.

Aylar sonra tekrar şehre iner. Daha önce incir aldığı manavı arayıp bulur. İncirin mevsimi geçtiği için manavda incir yoktur.

Köylü, incirin adını bilmediğinden, manava inciri “Dışı mor kayış, içi çekirdekli...” diye tarif etmeye çalışır. Manav, “Olsa olsa bunun anlatmak istediği patlıcandır.” diyerek, köylüye bir okka patlıcan verir.

Patlıcanları incire benzetemeyen köylü, o zamandan bu zamana kadar, meyvenin boyu büyümüştür, rengi değişmiştir diye düşünür. Patlıcanlardan birinin tadına bakar. Çiğnedikçe tatsız, tuzsuz bir şey olduğunu anlar. Suratını ekşiterek manava, “Bak hemşerim, güvenme dediğime, sen bunların boylarını fazla uzatıp bu sefer tadını kaçırmışsın.” der.

ÇORBA

Basralı âlimlerden onlarca eseriyle meşhur Câhız (v.869), *Kitâbü'l-Buhalâ* isimli eserinde, Ahmed bin Halef el-Yezîdî'nin çorbayla alâkalı tavsiyelerini nakleder:

“Kışın, hanımına çorba yaptırmaya bak! Çünkü çok bereketli. İnsanı tok tutmakla kalmıyor, sıra ve su ihtiyacını da karşılıyor. Çorba içen, terlediğinde cildi yumuşar, zararlı fazlalıklarını dışarı atar. Fazla yeme isteğini önler. Ayrıca vücudu ısıttığından, çoluk çocuğun içinde kömür yanıyormuş gibi olur. İnsanı yakaktan ve yünlü giyecekten kurtarır. Yakacak, her şeyi karartıp kuruttuğu gibi, çabucak biter. Büyük paralar sarf edilmesine sebep olur. En kötüsü de yakacağa alışanı, yakaktan başkası kurtarmaz. Sana çorbayı tavsiye ederim. Bilesin ki çorba, yalnızca ileri gelenlerin ve tecrübelilerin evinde olur. Tavsiyemi, şefkatli bir nasihatçinin ve tecrübeli bir hikmet sahibinin tavsiyesi olarak gör.”

KABRİSTANLIK DUVARI

Namık Kemal, Rodos mutasarrıflığı görevindeyken, kabristanlığın etrafına duvar örülmesi için kendisine müracaat edenlere şöyle der:

“Buna gerek olduğunu zannetmiyorum. İçeridekiler isteseler de dışarı çıkamazlar; dışarıdakiler yalvarsanız da içeri girmek istemezler.”

İsimden Müsemmaya

Bir Şehir

TOKAT

تُوقَاد

İç Anadolu ile Karadeniz'in buluştuğu yerde Yeşilirmak ile eğleşen yeşil Tokat, güzel mi güzel bir vilayettir. Şehrin adının nereden geldiğiyle ilgili türlü türlü rivayet var. Her konuda pek çok hikâyesi olan tatlı dilli Evliya Çelebimiz, Tokat'ın besili at manasında "tok at" şeklinde bir sıfat tamlaması olduğunu ifade ediyor. Yine Çelebi, bu ismin Amalika kavminin meşhur kahramanı Dok-Ad'dan geldiğini de anlatıyor. Farklı bir görüş ise şehrin adının "surlu şehir" manasında toh-kat ifadesinden geldiği yönünde.

Tokat'ın adının burada yaşayan Togayıt Türklerinden geldiğini ve Togay'dan bozma olduğunu ifade edenler de var. Bazıları ise bu civarda kurulu olan Dokeia'nın halk dilinde Tokat'a dönüştüğünü söylüyor. Dokeia, Grekçede "çanak memleket" demek. Etrafı yüksek tepelerle çevrili olan Tokat, bir çanağa benziyor. Daha başka bir rivayet ise "tokad" kelimesinin eski Türkçede "ağıl" manasına geldiği ve şehrin burada bulunan büyük ağiller sebebiyle bu ismi aldığı yönünde...

Şehrin adının eski tarihlerde Evdokia yahut Eudoxia olduğu, Tokat'ın da zamanla bu isimlerden dönüştüğü de rivayetler arasında. Evdokia yahut Eudoxia isminin Kapadokya ismi ile de irtibatı var.

Bu isimlerin nereden geldiğine bakarsak konu daha da girift hâle geliyor. Zira Evdokia, "mukaddes" anlamına geliyor. Bu bir halk mı, bir bölge mi yoksa bir kişi mi? Bu sorunun da net bir cevabı yok. Hatta Evdokia yahut Eudoxia, Tokat'ın olduğu yer mi yoksa başka bir yer mi, o da muamma. Tokat'ı, Kapadokya ile bağlantılı olarak yâd eden tek halk, Bizanslılar değil. Persler de buraya "Dahyu" demişler ki Dahyu da Kapadokya ile ilişkili bir isim.

Bu isimlerin ve rivayetlerin hepsi Tokat ile uyuyor. Fakat bir de hikâyemiz var. Rivayete göre, Melik Danişmend Gazi, bu bölgede bulunan "Comano Pontica" adlı Bizans kalesini muhasara ediyor. Kaleye gizlice giren bir akıncının etrafını bir anda 20 asker sarıyor. Bileği kavi askerimiz, 20 Bizanslıyı birer tokatla yere serince yukarıdan, olan biteni izleyen kale komutanı korkuyor ve "Türk'ün tokadı bile böyle ise hâlimiz yaman!" deyip kaleyi teslim ediyor. Comano Pontica'ya, o askerın tokadının hatırasına Tokat adı veriliyor.

Şimdi bunca rivayet ve hikâyenin ardından şu sorulabilir: Bunların hangisi doğru? Deriz ki: Neden birisi doğru olmak zorunda olsun ki? Cümle rivayet birleşir, ortaya bir Tokat çıkarılır.

Bir Meslek

ATTAR

عطار

Kurutulmuş ot, bitki ve meyve çayı, doğal sabun, baharat, şifalı ot, kuruyemiş, helva, bal, şekerleme gibi ürünleri bir arada satan dükkânlara attar denir. Halk arasında galat olarak “aktar” şeklinde de yazılan ve söylenen attarlık, “bakkaliye” örneğinde olduğu gibi “attariye” şeklinde de kullanılır.

Bir attar, geleneksel tıp uygulamaları ve şifalı otlar hakkında uzmandır. Tecrübesine dayanarak çeşitli malzemeleri birleştirip özel karışımlar elde eder ve halkın şifa bulmasına vesile olur. Bu mesleğin, son asırda inanılmaz bir hızla yükselen modern tıp karşısında önemli ölçüde güç kaybettiği bir gerçektir. Otların şifasını süzen ve çiçeklerden ilaç elde eden attarların, çağlar boyu derdine deva arayan insanlara umut olduğunu göz ardı edemeyiz. Zira hastalık da şifa arayışı da insanın tarihi kadar eskidir.

Attar kelimesi Arapçadır. “İtr” kökünden gelir ki itr, “güzel koku” demektir. Eski attarlar, çiçeklerden

sadece şifalı karışımlar elde etmekle kalmaz, onlardan koku da imal ederlerdi. Koku üretmese bile otlarla kaplı bir dükkân, elbette çevreye güzel kokular saçardı. Güzel kokular satan yahut doğal olarak güzel kokan bu mekânlar için çok yerinde bir isim attar.

Derdine derman, yarasına merhem arayan nice insanın uğrak yeri olan attar dükkânları, saygın mekânlardı. Günümüzde dal dal ayrılmış olan pek çok işlem, attariyede tek kişinin elinden geçerci ve hemen hepsi bir çırpıda çözüleverecekti. Doktor, hemşire, veteriner, eczacı, kimyager, laborant, psikoterapist ve hatta sosyal münasabetleri sebebiyle attarlar, devlet tarafından sıkı takip edilirdi. Bu takip elzemdi zira bir attar, yukarıda saydığımız işleri ticaret erbabı olarak yürütmekteydi.

Hekimliği bir kenara bırakırsak, yıllar içinde attarlıktan kopan ilk meslek eczacılık oldu. Eczaneler geliştikçe attarlar giderek bugünkü işlevini almaya başladılar. Günümüzde bir tabela olarak attar yahut aktar ifadesini kullanan da çok azaldı. Oysa attar ne güzel bir kelime... Güzel kokular satan esnaf için de otlarla söyleşen ticaret erbabı için de...

KİTAP KURTLARININ HEYECANLA BEKLEDİĞİ FUAR

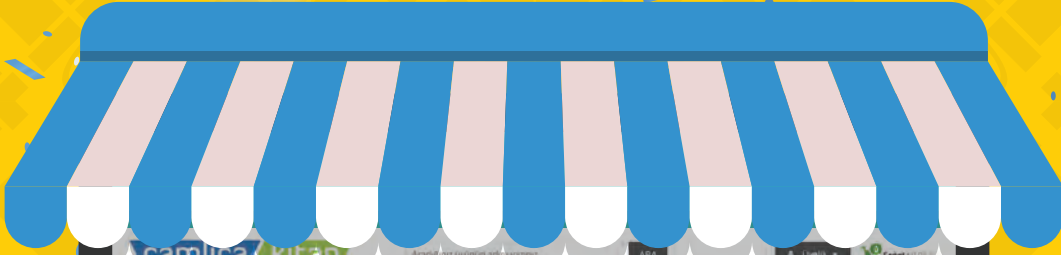
sanal
fuvar

www.camlicakitap.com

İndirimler mağazamızda da geçerlidir

%50'ye varan
indirimler

15 Kasım
28 Aralık 2021

Kredi Kartına
6 taksit Fırsatı

Kapıda
Ödeme

100 TL ve Üzeri
Ücretsiz Kargo

Üye Olmadan
Hızlı Alışveriş

ÜMRANIYE ZERAFET

asaleti zerafetinden

Açılışa özel marka ürünlerde

%50 İNDİRİM

Fırsatları

İstek ve Önerileriniz için
QR Okutunuz

/umraniyazerafet
Bizi instagramda takip edin

umraniyazerafet.com

Telefon: 0 (216) 706 15 16

Adres: İstiklal Mah. Marmara Cd. No: 50/A Ümraniye / İSTANBUL